

Sygn. akt I C 404/16

WYROK ŁĄCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

dnia 5 czerwca 2017 roku

Sąd Rejonowy w Łęczycy, I Wydział Cywilny, w składzie:

Przewodniczący: S.S.R. Wojciech Wysoczyński

Protokolant: sek. sąd. Katarzyna Retkowska

po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2017 roku, w Ł., na rozprawie,

sprawy z powództwa E. K.

przeciwko (...) Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w Ł.

o zapłatę

oraz

sprawy z powództwa A. K. (1), A. K. (2) i S. K. (1)

przeciwko (...) Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w Ł.

o zapłatę

1. zasądza od U.” Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł. na rzecz E. K. kwotę 1.500 / jeden tysiąc pięćset złotych / wraz z odsetkami od dnia 20 sierpnia 2011 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku – ustawowymi i od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty – ustawowymi za opóźnienie;
2. oddala powództwo E. K. w pozostałej części;
3. zasądza od U.” Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł. na rzecz A. K. (1), A. K. (2) i S. K. (1) kwoty po 700 / siedemset złotych / wraz z odsetkami od dnia 10 lipca 2011 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku – ustawowymi i od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty – ustawowymi za opóźnienie;
4. oddala powództwa A. K. (1), A. K. (2) i S. K. (1) w pozostałej części;
5. znosi wzajemnie między powodami i pozwanym koszty procesu.

Sygnatura akt I C 404/16

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 23 maja 2012 roku, powódka E. K. – reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) Towarzystwa (...) S.A. z siedzibą w Ł. kwoty 14.000 złotych tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 20 sierpnia 2011 roku do dnia zapłaty oraz kosztami zastępstwa procesowego w wysokości 4.800 złotych wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 złotych /pozew k. 2-9/.

Postanowieniem z dnia 19 czerwca 2012 roku, Sąd Rejonowy w Łęczycy zwolnił powódkę od kosztów sądowych w całości / postanowienie k. 17/.

W pozwie z dnia 28 maja 2012 roku, powód R. H. (1) – reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) Towarzystwa (...) S.A. z siedzibą w Ł. kwoty 15.000 złotych tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 28 czerwca 2011 roku do dnia zapłaty oraz kosztami zastępstwa procesowego w wysokości 4.800 złotych wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 złotych /pozew k. 2-9/.

Postanowieniem z dnia 19 czerwca 2012 roku, Sąd Rejonowy w Łęczycy zwolnił powoda od kosztów sądowych w całości / postanowienie k. 17 akt I C 233/12/.

Odpis pozwu R. H. (1) doręczono pozwanemu w dniu 16 lipca 2012 roku /zwrotne poświadczenie odbioru k. 21 akt I C 233/12/.

Zarządzeniem z dnia 4 października 2012 roku, na podstawie art. 219 k.p.c. połączono sprawę I C 233/12 ze sprawą ze sprawą I C 223/12 – obecnie I C 404/16 do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia / zarządzenie k.33 akt I C 233/12/.

W odpowiedzi na pozew pozwana, reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika – radcę prawnego wniosła o oddalenie obu powództw i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwana kwestionowała zasadę dochodzonych roszczeń. Nadto podniosła zarzut przyczynienia się poszkodowanej do powstania szkody, którego stopień określono na 65 % / odpowiedź na pozew k. 22-23 akt I C 233/12, oraz k. 22-23/.

Powód R. H. (1) zmarł w dniu 26 marca 2014 roku / akt zgonu k. 127/.

Postanowieniem z dnia 22 października 2015 roku, wydanym w sprawie I Ns 468/15, Sąd Rejonowy w Łęczycy stwierdził, że spadek po R. H. (1), synu W. i J., zmarłym dnia 26 marca 2014 roku w G., woj. (...), ostatnio stale zamieszkałym w G., woj. (...), na podstawie dziedziczenia ustawowego z dobrodziejstwem inwentarza. nabyli: A. K. (1) z domu K., córka N. i E. - siostrzenica w 1/3 części spadku, A. K. (2) z domu K., córka N. i E. - siostrzenica, w 1/3 części spadku, S. K. (1), syn N. i E. - siostrzeniec, w 1/3 części spadku / postanowienie k. 142/.

Postanowieniem z dnia 24 listopada 2016 roku, Sąd Rejonowy w Łęczycy podjął postępowanie z udziałem następców prawnych zmarłego powoda / postanowienie k. 150 /.

Na rozprawie w dniu 4 kwietnia 2017 roku, pełnomocnik powodów A. K., S. K. i A. K. sprecyzował żądanie pozwu w ten sposób, że wniósł o zasądzenie na rzecz powodów kwot po 5.000 złotych z odsetkami jak w pozwie. Nadto wskazał, że kwestia i wysokość przyczynienia się poszkodowanej do powstałej szkody nie jest pomiędzy stronami sporna wysokość przyczynienia strony zgodnie oceniły na 65% /protokół z 4.04.2017 r. 00:01:15/.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 8 września 2007 r. w miejscowości C., kierujący samochodem osobowym marki P. (...) o nr rej. (...), S. S., nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, w ten sposób że nie dostosował prędkości do warunków, w jakich odbywał się ruch na drodze, w szczególności do widoczności oraz podjął niewłaściwą decyzję o przystąpieniu do manewru obronnego w postaci hamowania, podczas gdy miał możliwość ominięcia poruszającej się nieprawidłowo pieszej J. H. (1), z jej lewej strony, w wyniku czego nieumyślnie doprowadził do potrącenia tejże pieszej.

W wyniku przedmiotowego zdarzenia poszkodowana poniosła śmierć / odpis wyroku k. 107 akt szkodowych/.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Łęczycy Wydział II Kamy z dnia 12 grudnia 2008, sygn. akt II K 4/08 S. S. został skazany na karę jednego roku pozbawienia wolności warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby lat dwóch / odpis wyroku k. 107 akt szkodowych/.

Posiadacz pojazdu marki P. (...) o nr rej. (...) w dacie wypadku, był ubezpieczony obowiązkowym ubezpieczeniem OC posiadaczy pojazdów mechanicznych w (...) Towarzystwie (...) S.A. z siedzibą w Ł. - nr. polisy (...)bezsporne/.

W chwili śmierci zmarła J. H. (1) miała 65 lat. / bezsporne, akt zgonu k. 43 akt szkodowych /. Była osobą uzależnioną od alkoholu / bezsporne, zeznania powodów k. 93v/.

Postanowieniem z dnia 11 kwietnia 2002 roku, wydanym w sprawie III Rns 19/02, Sąd Rejonowy w Łęczycy zastosował wobec J. H. (1) obowiązek poddania się leczeniu odwykowemu w Poradni Odwykowej. Obowiązek leczenia poddano nadzorowi kuratora /akta Alk 12/02 S.R. w Łęczycy/.

W dniu 26 lipca 2002 roku, kurator wystąpił z wnioskiem o zmianę formy leczenia odwykowego zastosowanego wobec J. H. (1) wnosząc o nałożenie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu w zakładzie stacjonarnym / akta Alk 12/02/.

Postanowieniem z dnia 27 listopada 2003 roku, Sąd Okręgowy w Łodzi postanowił ubezwłasnowolnić całkowicie z powodu zaburzeń psychicznych J. H. (1) /postanowienie k. 3 akt Op 2/04/.

Postanowieniem z dnia 17 lutego 2004 roku, wydanym w sprawie III Rsn 3/04 Sąd Rejonowy w Łęczycy ustanowił opiekę prawną nad J. H. (1) i na jej opiekuna powołał córkę E. K. /postanowienie k. 6 akt Op 2/04/.

We wniosku z dnia 7 grudnia 2004 roku, Prokurator Prokuratury Rejonowej poinformował, Sąd Rejonowy w Łęczycy III Wydział Rodzinny, o skierowaniu do Sądu Rejonowego w Łęczycy aktu oskarżenia z art. 207§1 k.k. przeciwko N. K. – mężowi powódki oskarżając go o to, że: w okresie od kwietnia 2002r. do sierpnia 2004r. w G. znęcał się fizycznie i psychicznie nad teściową J. H. (1) / k. 2 akta III Rns 104/04/.

Postanowieniem z dnia 19 maja 2005 roku, wydanym w sprawie III Rns 104/04 Sąd Rejonowy w Łęczycy postanowił nie zmieniać opiekuna prawnego w osobie E. K. ustanowionego dla J. H. (1) / postanowienie / k. 2 akta III Rns 104/04/.

Powódka w kwietniu 2005 roku, przestała prowadzić z matką wspólne gospodarstwo domowe - choć zamieszkiwała z matką w jednym siedlisku / bezsporne/.

We wniosku z dnia 4 października 2005 roku, powódka o zmianę opiekuna prawnego nad ubezwłasnowolnioną J. H. (1). We wniosku powódka wskazała, że zmuszona była zmienić miejsce zamieszkania i wyprowadzić się z dotychczasowego miejsca zamieszkania /k. 2 akta Op 2/04/.

Postanowieniem z dnia 29 grudnia 2005 roku, wydanym w sprawie III Rns 122/05 Sąd Rejonowy w Łęczycy postanowił zmienić postanowienie Sądu Rejonowego w Łęczycy z dnia 17.02.2004r. wydane w sprawie m RNs 3/04 w ten sposób, że zwolnił E. K. z funkcji opiekuna prawnego ubezwłasnowolnionej całkowicie J. H. (1) i powołał na opiekuna prawnego ubezwłasnowolnionej sąsiada - J. M. / postanowienie k. 15 akt III Rns 122/05/.

Postanowieniem z dnia 6 czerwca 2007 roku, Sąd Okręgowy w Łodzi postanowił uchylić ubezwłasnowolnienie całkowite orzeczone w dniu 27 listopada 2003 r. postanowieniem Sadu Okręgowego w Łodzi w sprawie I Ns 45/03 wobec J. H. (1) / postanowienie k. 34 akt III Rns 122/05/.

W dacie śmierci J. H. (1) powódka miała 41 lat. W dacie zdarzenia posiadała własną rodzinę. Wówczas nie zamieszkiwała już razem z matką w jednym gospodarstwie domowym. Powódka jednak z matką spędzała święta i inne uroczystości rodzinne. J. H. (1) pomagała powódce w wychowaniu trójki jej dzieci, gdy matka z córką wspólnie zamieszkiwały. Powódka potrzebowała pomocy matki albowiem syn powódki S. K. (1) jest osobą niepełnosprawną.

Po zdarzeniu powódka nie korzystała z pomocy psychiatrycznej ani psychologicznej. /zeznania powódki k. 77v/.

Powód R. H. (1) w dacie śmierci matki miał 41 lat. Powód był bezdzietnym kawalerem. Powód przed śmiercią matki wspólnie z nią zamieszkiwał i prowadził wraz z matką wspólne gospodarstwo domowe. Powód pomagał matce w prowadzeniu gospodarstwa rolnego oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Matka pomagała powodowi

finansowo. Kupowała powodowi odzież i obuwie. Przekazywała powodowi pieniądze na bieżące potrzeby. Powód nadużywał alkoholu.

Po zdarzeniu powód nie korzystał z pomocy psychiatrycznej ani psychologicznej. /zeznania powoda k. 77v/.

U powódki E. K. stwierdza się występowanie zaburzeń nerwicowych u osoby cechami osobowości zależnej. Ujawniane przez powódkę zaburzenia nerwicowe mają, jak się okazało wobec nowych dowodów, złożoną etiologię. Prawdopodobnie są następstwem choroby dziecka i zaburzonych przez wiele lat relacji z matką, a także trudności życiowych spowodowanych jej zachowaniami. Występujące u powódki zaburzenia nie mają bezpośredniego związku ze śmiercią matki, nie mają również bezpośredniego wpływu na jej funkcjonowanie i wypełnianie ról, jednakże znacząco obniżają tę efektywność i zadowolenie z życia. Powódka winna z tego powodu podjąć psychoterapię. Z psychologicznego punktu widzenia, ujawniane przez powódkę zaburzenia, mają obraz typowych trudności psychicznych występujących u dorosłych dzieci alkoholików. Stanowią one długotrwały uszczerbek na zdrowiu związany z trwającą od wielu lat trudną sytuacją związaną z nadużywaniem przez matkę alkoholu na którą nałożyła się poważna obciążają psychicznie choroba dziecka. / opinia psychologiczna k. 100-103/.

U powoda R. H. (1) stwierdza się występowanie stanów obniżonego nastroju u osoby zaburzeniami osobowości o typie mieszanym oraz uzależnienie od alkoholu.

Ujawniane stany obniżonego nastroju są przede wszystkim skutkiem nadużywania przez powoda od wielu lat alkoholu i funkcjonowania w chorobie alkoholowej. Nowe, ujawnione informacje przemawiają za tym, że matka powoda nie była w stanie stanowić dla niego oparcia ani emocjonalnego ani materialnego.

Występujące u powoda zaburzenia pozostają bez związku ze śmiercią matki i nie mają bezpośredniego wpływu na jego funkcjonowanie, jednakże znacząco obniżają zadowolenie z życia.

Powód winien podjąć systematyczne leczenie odwykowe. Z psychologicznego punktu widzenia ujawniane zaburzenia (zaburzenia osobowości oraz uzależnienie od alkoholu) nie stanowią trwałego ani długotrwałego uszczerbku na zdrowiu / opinia psychologiczna k. 104-106/.

Powódka podczas badania psychologicznego nie był szczerą i przedstawiała sytuację rodzinną inaczej niż wyglądało to w rzeczywistości. Wiąż pomiędzy dziećmi a matką występuje, nawet jeżeli matka jest osobą chorą. Zachowania matki szczególnie przykre dla powodów wiąż tę naderwały. Nie sposób powiedzieć że ujawniane u powódki zaburzenia są wynikiem wyłącznie zdarzenia w którym zginęła J. H. (1). Z całą pewnością zaburzenia mają szerszy kontekst. Matka nie mogła być dla powodów wsparciem, albowiem sama wymagała opieki. U powodów nie doszło do całkowitego wygaśnięcia uczuć do marki /opinia uzupełniająca biegłej rozprawa z dnia 23.05.2017 roku 00:15:31/.

Powódka zgłosiła swoje roszczenie pozwanemu w piśmie z dnia 27 czerwca 2011 r. – które wpłynęło do pozwanej w dniu 6 lipca 2011 roku / wezwania k. 193 akt szkody /.

Powód zgłosił swoje roszczenie pozwanemu w piśmie z dnia 1 czerwca 2011 r. – które wpłynęło do pozwanej w dniu 9 czerwca 2011 roku / wezwania k. 83 akt szkody /.

Pozwany uznał roszczenia powodów za bezzasadne.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanego powyżej materiału dowodowego w postaci dowodów z dokumentów, których prawdziwość nie została zakwestionowana przez strony postępowania, oraz opinii biegłego sądowego z zakresu psychologii. Podstawą do ustaleń faktycznych w sprawie były też zeznania powódki i powoda pierwotnego R. H..

Sąd uznał zeznania powodów za wiarygodne w takim zakresie w jakim nie pozostają one w sprzeczności z treścią dowodów dokumentarnych zgromadzonych w sprawie oraz z wnioskami płynącymi z opinii biegłej sądowej.

W pierwszej kolejności zaznaczyć należy, że powodowie podczas badania psychologicznego oraz zeznając przed Sądem przedstawiali sytuację rodzinną inaczej niż wyglądała ona w rzeczywistości. Zeznając powodowie całkowicie pominieli okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia w sprawie takie jak: choroba alkoholowa matki i w konsekwencji jej ubezwłasnowolnienie. Strona powodowa całkowicie pominięła również konflikt rodzinny jaki powstał pomiędzy mężem powódki a jej matką. Wynikiem tego konfliktu było skierowanie przez Prokuraturę Rejonową w Łęczycy aktu oskarżenia z art. 207§1 kk przeciwko N. K. – mężowi powódki oskarżonego go o to, że: w okresie od kwietnia 2002r. do sierpnia 2004r. w G. znęcał się fizycznie i psychicznie nad teściową J. H. (1). Konsekwencją powyższego było przyjęcie za wiarygodne zeznań powodów jedynie w części w której nie są one sprzeczne w pozostałym zebranym w sprawie materiałem dowodowym.

Sąd zważył co następuje:

Powództwa zasługiwały na uwzględnienie w części.

Powodowie domagając się zadośćuczynienia za krzywdę, jakiej doznali na skutek śmierci matki / babki / spowodowanej czynem niedozwolonym sprawcy wypadku, jako podstawę prawną swojego roszczenia powoływali przepisy art. 448 k.c. w zw. z art. 24§1 k.c.

Powstało wywołujące kontrowersje w judykaturze i doktrynie zagadnienie, czy w razie popełnienia czynu niedozwolonego prowadzącego do śmierci człowieka, najbliższym członkom rodziny zmarłego przysługuje roszczenie o zadośćuczynienie w związku z doznaną przez nich krzywdą, także wtedy, gdy jeżeli delikt popełniono przed dniem 3 sierpnia 2008 r.

Zagadnienie to zostało rozstrzygnięte uchwałą Sądu Najwyższego z 22 października 2010 r., III CZP 76/10, w której przyjęto, że najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną przed 3 sierpnia 2008 r. krzywdę, w następstwie naruszenia deliktem dobra osobistego, w postaci szczególnej więzi rodzinnej łączącej ją ze zmarłym. Sąd Najwyższy wskazał, że wprowadzenie art. 446 § 4 k.c. jest nie tylko wyrazem woli ustawodawcy potwierdzenia dopuszczalności dochodzenia zadośćuczynienia na gruncie przepisów obowiązujących przed wprowadzeniem tego przepisu, ale także dokonania zmiany w ogólnej regule wynikającej z art. 448 k.c. przez zwężenie kręgu osób uprawnionych do zadośćuczynienia. Gdyby nie wprowadzono art. 446 § 4 k.c. roszczenia tego mógłby dochodzić każdy, a nie tylko najbliższy członek rodziny. Uchwała spotkała się w doktrynie zarówno z aprobatą jak i z krytyką, ale zainicjowany w niej kierunek wykładni znalazł kontynuację w późniejszych orzeczeniach Sądu Najwyższego (por.np. wyroki z dnia 10 listopada 2010 r., II CSK 248/10 i z dnia 11 maja 2011 r., I CSK 621/10). Wydanie uchwały z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10, nie usunęło rozbieżność w orzecznictwie sądów powszechnych. Uchwałę zanegowała w praktyce część ubezpieczycieli odmawiająca wypłaty zadośćuczynienia członkom rodziny osób zmarłych w następstwie wypadków komunikacyjnych, w związku z czym doszło do podjęcia przez Sąd Najwyższy uchwały z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11, podtrzymującej stanowisko zajęte uprzednio. Orzecznictwo Sądu Najwyższego z okresu po podjęciu uchwały z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11, konsekwentnie i jednolicie podtrzymało zajęte w niej stanowisko (por. np. wyroki z dnia 26 lipca 2012 r., I PK 18/12, nie publ., z dnia 11 lipca 2012 r. II CSK 677/11, nie publ., z dnia 15 marca 2012 r., I CSK 314/11 i z dnia 5 października 2011 r., IV CSK 10/11, OSNC - ZD 2012 r., nr C, poz. 55, oraz uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., III CZP 67/12, z dnia 20 grudnia 2012 r., III CZP 93/12, uchwała z dnia 12 grudnia 2013 r., III CZP 74/13, „Biuletyn SN” 2013, nr 12, s. 14). Wskazać trzeba ponadto na postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2013 r., IV CSK 377/11 (nie publ.) i z dnia 22 sierpnia 2013 r., IV CSK 200/13 (nie publ.) odmawiające przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, w której wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniano istnieniem istotnego zagadnienia prawnego dotyczącego dopuszczalności dochodzenia zadośćuczynienia w razie śmierci osoby bliskiej, jeśli doszło do niej przed wejściem w życie art. 446 § 4 k.c. Sąd Najwyższy stwierdził, że kwestia ta została już jednoznacznie rozstrzygnięta w orzecznictwie Sądu Najwyższego i przestała budzić wątpliwości.

Istniejącą w tym zakresie linię orzecznictwa dobitnie potwierdza postanowienie składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2014 r. sygn. akt III CZP 2/14.

Analogicznie przedstawia się sytuacja w odniesieniu do zagadnienia, dotyczącego odpowiedzialności ubezpieczyciela sprawy wypadku komunikacyjnego za wypłatę zadośćuczynienia osobie najbliższej, na podstawie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów. Powstające na tym tle wątpliwości rozstrzygnął Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 listopada 2012 r., III CZP 67/12 (OSNC 2013, nr 4, poz. 45), przyjmując, że § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 marca 2000 r. w sprawie ogólnych warunków ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów nie wyłącza z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c. Punktem wyjścia dla sformułowanej tezy było zaakceptowanie jednolicie ukształtowanego i utrwalonego w judykaturze Sądu Najwyższego stanowiska, że spowodowanie śmierci osoby bliskiej mogło stanowić naruszenie dobra osobistego członków rodziny zmarłego w postaci szczególnej więzi rodzinnej i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c., jeżeli śmierć nastąpiła przed 3 sierpnia 2008 r. Sąd Najwyższy wskazał, że zasady i granice odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń w ramach ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierującego pojazdem mechanicznym wyznacza odpowiedzialność ubezpieczonego, co oznacza, że obowiązek ubezpieczonego zapłaty zadośćuczynienia osobom bliskim zmarłego na podstawie art. 448 k.c. zostaje przejęty przez ubezpieczyciela. Uznanie, że w takim przypadku zakres odpowiedzialności ubezpieczyciela nie pokrywa się z zakresem odpowiedzialności ubezpieczonego musiałoby znajdować oparcie w konkretnej podstawie prawnej wyłączającej odpowiedzialność ubezpieczyciela, której rozporządzenie z dnia 24 marca 2000 r. nie zawiera. Nie może jej stanowić § 10, z którego wynika, że ubezpieczyciel jest z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zobowiązany do naprawienia szkody komunikacyjnej polegającej na śmierci, uszkodzeniu ciała lub rozstroju zdrowia (szkody majątkowej i niemajątkowej) oraz szkody w mieniu (majątkowej). Sąd Najwyższy wskazał przy tym, że zajęte w uchwale stanowisko jest aktualne także na gruncie art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, który zastąpił mający identyczną treść § 10 rozporządzenia z dnia 24 marca 2000 r. Sąd Najwyższy odniósł się również do identyfikacji dobra osobistego naruszonego w razie śmierci osoby najbliższej wskutek czynu niedozwolonego. Uznał, że tym dobrem jest szczególna emocjonalna więź rodzinna między najbliższymi, a ponieważ dochodzi do naruszenia własnego dobra osobistego osób bliskich zmarłego, to są oni bezpośrednio poszkodowani czynem sprawcy. Przedstawione stanowisko zaakceptował Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 grudnia 2012 r., III CZP 93/12 (OSNC 2013, nr 7-8, poz. 84), dzieląc ocenę o jego aktualności na gruncie art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Podlegające ochronie dobro osobiste, do którego naruszenia dochodzi w razie śmierci osoby bliskiej, określił jako szczególną emocjonalną więź rodzinną między najbliższymi. Podjęcie przez Sąd Najwyższy w pełni zgodnych uchwał z dnia 7 listopada 2012 r., III CZP 67/12 i z dnia 20 grudnia 2012 r., III CZP 93/12, w których jednoznacznie przyjęto, że żadne unormowania nie wyłączały z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c., usunęło nasuwające się na tym tle wątpliwości interpretacyjne.

Nie ma podstaw do odstąpienia od tej linii orzecznictwa, dominującej także w orzecznictwie sądów powszechnych.

Przepis art. 448 k.c. stanowi, że w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę na wskazany cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Katalog dóbr osobistych określonych w treści art. 23 k.c. ma charakter otwarty. Przesądza o tym treść art. 23 k.c. a zwłaszcza użyty przez ustawodawcę zwrot „w szczególności”.

Jak uprzednio zaznaczono istniejąca linia orzecznictwa SN potwierdziła, iż więź rodzinna jest dobrem osobistym, którego naruszenie może skutkować zasądzeniem zadośćuczynienia za doznana krzywdę. (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011 r., III

CZP, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2012 r., I CSK 314/11, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 r., IV CSK 307/09, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 r., II CSK 248/10, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2011 r., II CSK 537/10), a także prawo wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 grudnia 2007 r., I ACa 1137/07).

Dobro rodziny jest nie tylko wartością powszechnie akceptowaną społecznie, ale także uznaną za dobro podlegające ochronie konstytucyjnej. Artykuł 71 Konstytucji RP stanowi, że Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej ma obowiązek uwzględniania dobra rodziny. Wiąż rodzinna odgrywa doniosłą rolę, zapewniając członkom rodziny m.in. poczucie stabilności, wzajemne wsparcie, obejmujące sferę materialną i niematerialną.

Należy zatem przyjąć, że prawo do życia rodzinnego i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i 24 k.c.

W konkretnym stanie faktycznym spowodowanie śmierci osoby bliskiej może zatem stanowić naruszenie dóbr osobistych członków jej rodziny i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. Za taką oceną przemawia dodatkowo art. 446 § 4 k.c., który zezwala obecnie na uzyskanie zadośćuczynienia od osoby odpowiedzialnej za śmierć osoby bliskiej bez potrzeby wykazywania jakichkolwiek dodatkowych przesłanek, poza wymienionymi w tym przepisie.

Mając na uwadze przedstawione powyżej rozważania, uznać należy, że strona pozwana, jako ubezpieczyciel odpowiada także za naruszenie dóbr osobistych powodów spowodowane śmiercią matki / babki/, będącą wynikiem deliktu.

Zgodnie z treścią art. 445 § 3 k.c. roszczenie o zadośćuczynienie przechodzi na spadkobierców tylko wtedy, gdy zostało uznane na piśmie albo gdy powództwo zostało wytoczone za życia poszkodowanego.

Z uwagi na to, że roszczenie R. H. (1) zostało wytoczone przez powoda, z uwagi na treść art. 445 § 3 k.c. przedmiotowe roszczenie przeszło na rzecz następców prawnych zmarłego powoda.

Zgodnie z art. 448 k.c. zadośćuczynienie winien sąd przyznać w odpowiedniej wysokości.

Ustawodawca poza wskazaniem, iż kwota przyznana tytułem zadośćuczynienia winna być „odpowiednia” nie wskazuje innych zasad ustalenia jej wysokości (posiłkować w tym zakresie należy się orzecznictwem i poglądami wypracowanymi na tle stosowania art. 445, 448, 23 i 24 k.c.). Orzecznictwo Sądu Najwyższego w tym zakresie wskazuje natomiast, iż przy ustaleniu wysokości zadośćuczynienia należy mieć na uwadze całokształt okoliczności sprawy nie wyłączając takich czynników jak: wiek poszkodowanego, rozmiar doznanej krzywdy, stopień cierpień psychicznych, ich intensywność, czas trwania, długotrwałość. Kompensacie podlega doznana krzywda, a więc w szczególności cierpienie, ból i poczucie osamotnienia po śmierci najbliższego członka rodziny. Rolą zadośćuczynienia jest bowiem złagodzenie doznanej niewymiernej krzywdy poprzez wypłacenie nie nadmiernej lecz odpowiedniej sumy, w stosunku do doznanej krzywdy. Ustalenie jej wysokości powinno być jak wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy dokonane w ramach rozsądnych granic, odpowiadających aktualnym warunkom i sytuacji majątkowej społeczeństwa przy uwzględnieniu, iż wysokość zadośćuczynienia musi przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość.

Wymaga podkreślenia, że orzecznictwo SN w ostatnim okresie uwypukla kompensacyjną funkcję zadośćuczynienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2004 r. – sygn. akt I CK 131/03).

Uwzględniając stopień cierpień powodów, które niewątpliwie miały, a w przypadku powódki mają nadal wpływ na ich życie, nieodwracalność skutków powstałych wskutek śmierci matki, uzasadniają, zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 1.500 złotych, zaś w przypadku powodów: A. K. (1), A. K. (5) i S. K. (1) kwot po 700 złotych.

Skutki śmierci matki (babci) nie doznają ograniczeń czasowych. Śmierć J. H. była dla powodów zdarzeniem identyfikowalnym jednoznacznie jako tragiczne i nagłe. Śmierć matki zapewne spowodowała utratę jednej z ważnych osób w ich życiu, zmieniła atmosferę i strukturę rodziny. Pomimo występującego problemu alkoholowego poszkodowanej na końcowym etapie życia powodowie i matka tworzyli stosunkowo bliską rodzinę - wspólnie

zamieszkiwali na jednym siedlisku. J. H. (3) pomagała powódce w wychowaniu trójki jej dzieci, w czasie gdy matka z córką wspólnie zamieszkiwały. Powódka potrzebowała pomocy matki albowiem syn powódki S. K. (1) jest osobą niepełnosprawną. Po wyprowadzeniu powódka z matką spędzała święta i inne uroczystości rodzinne.

Powód był bezdzietnym kawalerem. Powód przed śmiercią matki wspólnie z nią zamieszkiwał i prowadził wraz z matką wspólne gospodarstwo domowe. Powód pomagał matce w prowadzeniu gospodarstwa rolnego oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Matka pomagała powodowi finansowo. Poszkodowana była dla powoda pierwotnego najbliższą rodziną.

Warto również podkreślić, że jak wynika z opinii biegłej u powodów nie doszło do całkowitego wygaśnięcia uczuć do matki. Niewątpliwie relację w rodzinie były trudne i skomplikowane, ale zdaniem Sądu pomiędzy poszkodowaną a powódką i powodem pierwotnym istniała więź emocjonalna.

W świetle powyższych okoliczności brak jest podstaw do uwzględnienia stanowiska pozwanego, ale również w całości stanowiska strony pozwanej.

Ujawniane przez powódkę zaburzenia nerwicowe mają, jak się okazało wobec nowych dowodów, złożoną etiologię. Prawdopodobnie są następstwem choroby dziecka i zaburzonych przez wiele lat relacji z matką, a także trudności życiowych spowodowanych jej zachowaniami. Występujące u powódki zaburzenia nie mają bezpośredniego związku ze śmiercią matki, nie mają również bezpośredniego wpływu na jej funkcjonowanie i wypełnianie ról, jednakże znacząco obniżają tę efektywność i zadowolenie z życia.

Z psychologicznego punktu widzenia, ujawniane przez powódkę zaburzenia, mają obraz typowych trudności psychicznych występujących u dorosłych dzieci alkoholików. Stanowią one długotrwały uszczerbek na zdrowiu związany z trwającą od wielu lat trudną sytuacją związaną z nadużywaniem przez matkę alkoholu na którą nałożyła się poważna obciążają psychicznie choroba dziecka.

U powoda R. H. (1) ujawniane stany obniżonego nastroju są przede wszystkim skutkiem nadużywania przez powoda od wielu alkoholu i funkcjonowania w chorobie alkoholowej. Nowe, ujawnione informacje przemawiają za tym, że matka powoda nie była w stanie stanowić dla niego wystarczającego oparcia ani emocjonalnego ani materialnego.

Występujące u powoda zaburzenia pozostają bez związku ze śmiercią matki i nie mają bezpośredniego wpływu na jego funkcjonowanie, jednakże znacząco obniżają zadowolenie z życia. Z psychologicznego punktu widzenia ujawniane zaburzenia (zaburzenia osobowości oraz uzależnienie od alkoholu) nie stanowią trwałego ani długotrwałego uszczerbku na zdrowiu. Po wypadku matki powódka i powód pierwotny nie podjęli leczenia psychiatrycznego ani psychologicznego.

Dodatkowo podkreślić należy, że w dacie wypadku powodowi byli osobami dorosłymi, a powódka posiadała własną rodzinę. Zaznaczyć należy również, że od śmierci J. H. minęło 9 lat zatem upływ czasu wpłynął na złagodzenie cierpienia powódki i pozwolił jej przystosować się do nowej sytuacji.

Ustalając wysokość zadośćuczynienia co do roszczeń powoda pierwotnego Sąd uwzględnił fakt, że powód był bezdzietnym kawalerem. Powód przed śmiercią matki wspólnie z nią zamieszkiwał i prowadził wraz z matką wspólne gospodarstwo domowe. Poszkodowana była dla powoda pierwotnego najbliższą i w zasadzie jedyną rodziną. Po śmierci matki i wyprowadzeniu siostry powód w swoim otoczeniu nie posiadał najbliższej rodziny i stopniowo zaczął pogrążyć się w chorobie alkoholowej.

Powyższe skutkowało zasądzeniem od pozwanego na rzecz powódki kwoty 1.500 złotych oraz na każdego z powodów kwot po 700 zł z tytułu zadośćuczynienia i oddaleniem powództw w pozostałym zakresie.

W tym miejscu podkreślić należy, że wszystkie powyższe kwoty uwzględniają przyczynienie się J. H. do zaistniałej szkody w wysokości 65%.

Zgodnie z treścią art. 362 k.c. jeżeli poszkodowany przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody, obowiązek jej naprawienia ulega odpowiedniemu zmniejszeniu stosownie do okoliczności, a zwłaszcza do stopnia winy obu stron.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, że przyczynienie się do szkody osoby bezpośrednio poszkodowanej, która zmarła, uzasadnia obniżenie świadczeń przewidzianych w art. 446 § 3 i 4 k.c., należnych osobom jej bliskim (porównaj między innymi wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 1985 r. IV CR 398/85, niepubl., z dnia 6 marca 1997 r. II UKN 20/97, OSNP 1997/23/478, z dnia 19 listopada 2008 r. III CSK 154/08 i z dnia 12 lipca 2012 r. I CSK 660/11, niepubl.).

Kwestia wysokości przyczynienia się zmarłej do powstałej szkody nie była okolicznością sporną pomiędzy stronami.

O należnych odsetkach ustawowych, Sąd orzekł zgodnie z brzmieniem przepisów art. 359 § 1 k.c., 481§1 k.c., art. 455 k.c. i 817 § 1 k.c. oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.

W niniejszej sprawie ustalono, że powódka zgłosiła swoje roszczenie pozwanemu w piśmie z dnia 27 czerwca 2011 r. – które wpłynęło do pozwanej w dniu 6 lipca 2011 roku. Natomiast powód zgłosił swoje roszczenie pozwanemu w piśmie z dnia 1 czerwca 2011 r. – które wpłynęło do pozwanej w dniu 9 czerwca 2011 roku.

Uwzględniając powyższe oraz treść art. 321 k.p.c. o odsetkach ustawowych należnych powódce orzeczono zgodnie z żądaniem pozwu tj. określając początek naliczania odsetek od dnia 20 sierpnia 2011 roku.

Natomiast powód pierwotny zgłosił szkodę ubezpieczycielowi w dniu 9 czerwca 2011 r., tym samym 30-dniowy termin do wypłaty należnego powodowi zadośćuczynienia upłynął w dniu 9 lipca 2011 r. W realiach rozpoznawanej sprawy nie zachodziły przy tym żadne okoliczności szczególne, które uniemożliwiłyby stronie pozwanej wyjaśnienie okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości świadczenia. Od dnia następnego, tj. od dnia 10 lipca 2011 r., pozwany pozostawał w zwłoce z zapłatą należnego powodowi pierwotnemu świadczenia. Z uwagi na powyższe orzeczono jak w punkcie 3 wyroku.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c.

Zgodnie z treścią przywołanego artykułu w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Artykuł 100 k.p.c. nie wymaga arytmetycznie dokładnego rozdzielania kosztów wg stosunku wygranej części do przegranej, zaś dzięki zasadzie słuszności pozwala oceniać zakres wygranej również w sytuacji wielości i różnorodności roszczeń.

Zwrócić należy uwagę, że zarówno powodowie jak i pozwany byli reprezentowani przez zawodowych pełnomocników, a zatem koszty poniesione przez strony w zasadzie równoważą się. Opłaty od pozwów przez powodów nie zostały uiszczone również powodowie nie ponieśli kosztów związanych z dopuszczonym dowodem z opinii biegłego. Zatem koszty procesu po stronie powodowej i pozwanej dotyczyły jedynie wynagrodzenia pełnomocników. Uwzględniając powyższe, Sąd zniósł wzajemnie między powodami i pozwanym koszty procesu.